

TÜRKÇE'NİN SAÇLARINI TARAYABİLEN YAZAR

*“Bazen hayatın rastlantıları
kaderin yerine karar verir”*

G. Didem ÖNAL

Khas Bilgi merkezi referans hizmetleri

Şiirin, romanın, hatta edebiyatın önemini yitirdiğinin, yazılı kültürün giderek yok olmaya başladığının söylendiği post modern dünyamızda, Homeros'tan günümüze dilin kadim sanatı olan şiire bir saygı niteliğinde 'Şairin Romani'.

Yazar Murathan Mungan bir söyleşisinde “işim kelimeler benim. Sahte alçak gönüllülüğe gerek yok: Türkçe'nin saçlarını tarayan, tarayabilen yaşayan üç-beş yazardan biriyim. İçimizle dilimiz arasındaki mesafeyi kelimelerle kapatmaya çalışan adamdır yazar dediğin” demiş.

Geçtiğimiz yıl Metis yayınlarından çıkan 15 yılda kaleme aldığı 'Şairin Romani' adlı kitap ise bu sözlerin hakkını veren fantastik bir roman. Adı yerküre olan bir gezegende, en büyük karaparçası Anakara'ya dönen Bendag'ın, geminin güvertesinde uyanmasıyla başlayan öykü, insanı içine alarak varlığına inandırmakta hiç zorlanmıyor.

Mungan'ın uzun araştırmalar sonunda tamamladığı bu roman, hem Doğu'nun Hem Batı'nın önemli kaynaklarından yararlanmış. 'Şairin Romani' için, “tabiata, emeğe ve şiire övgü” deniliyor. Kitap ise okuyucuyu “göz önünde olduklarına bakmayın, tabiat ve emek büyük sırdır” diyerek uyarıyor.

MASAL GELENEĞİ İLE SARMALANIYORSUNUZ

Batı'nın modern çağ fantezi romanlarıyla, Doğu'nun Binbir Gece Masalları'nın özgün bir bileşimi olan kitaba Akira Kurasawa da 'kagemusha'sı ile katılıyor. Roman, Anadolu Selçuklu mimari özelliklerinden Alevi geleneklerine, şaman inançlarından Uzak Doğu felsefelerine kadar çok çeşitli kaynaklardan besleniyor. Doğu'nun yüzyıllardan süzülerek gelen masal geleneği ise tüm kitap boyunca okuyucuyu sarmalayarak kendi dünyasının içine çekiyor.

Romandaki hemen hemen her dinin ve öğretinin birlikteliği için Mungan, “Romanda Moottah'ın anlattığı gibi, herkes kendi toprağından çömlek yapar ama bu çömleğin bütün bir yerkürede kullanılabilmesi gerekir. Yaşadığı coğrafyanın toprağını içmiş bir

kalemle yazıyorum elbet, yerli olmayı önemsiyorum ama öte yandan bütün dünyaya yazıyorum ben” diyor.

Anakara'da şiir, varlık nedeni adeta. Hele şair olmak, olmak olunabilecek en iyi şey. Şair olamayanların ise kesinlikle şiirle ilişkileri var. Ulsangeyma, “basit bir işçiyim ama bakmayın iyi bir şiir okuruyumdur. Şiir beni ilkin hayata, sonra yalnızlığımıza, kayıplarımıza katlanmaya alıştırdı, yaşlılığımı sevdirdi” diyerek şiirin hayatındaki önemini dile getirirken, Anakara'nın en önemli sözlükçüsü Dohanalı Tarkusyu ise “yazdığım değil ama yaptığım, bir şiirdi” diyor.

ANAKARA'YA ÖLÜME YATMAK İÇİN GELİYOR

Ani bir kararla kendini gönüllü olarak sürgüne gönderen Bendag, 50 yıl aradan sonra yurdu olan Anakara'ya ölüme yatmak için gelmiş ama sandığının aksine Bendag'ın adı, emanet edildiği belleklerde unutulmamış, bir efsaneye dönüşmüş.

Farklı nedenlerle Odragend'e doğru yola çıkmış gezginler. 20 yıl evine kapandıktan sonra yanına biri zeytin dalı esmeri, diğeri başak sarışını olan çırakları Zeey ile Tagan'ı alarak kendini yollara vuran Moottah, yalnızca şairleri öldüren bir katilin izini süren atlı polis Gamenn ve Pepqemok.

Romandaki paralel kurgular, karakterlerin yol boyu içinden geçtikleri yerler, yaşamlar, surlarında şiir bayrakları dalgalanan şehirler... Böyle bir masal içinde okur kendini, hayatı ve varlığı sorgularken buluyor.

Yaşamın telaşı ve koşturması içinde kendine bile yabancılaşmaya başlayan günümüz modern insanına dünyanın geçmiş kadim zamanlarının ışığını getiren bir kitap 'Şairin Romani'.

İNSAN DOĞASINI ANLAMADAN NE FELSEFE NE DE BİLİM OLUR

Yazar, önsözde de dile getirdiği gibi hedefinin, “yirminci yüzyılın her şeyi bir bütün halinde toplayacak felsefesini yaratmak” olduğunu söylüyor. Bronowski’nin, bilim tarihini kapsayan ama bilimi ana hatlarıyla ve son derece yalın bir dille ele alması ise kitabın her kesimden okuyucuya ulaşabilmesi açısından büyük önem taşıyor.

Böyle bir dil tercihinde bulunmasını ise yazar, “birincisi konuşurken düşünmedeki kendiliğindenliği korumak istedim. İkincisi ve daha önemli isteğim de, tartışmanın kendiliğindenliğini de aynı ölçüde korumaktı. Sözlü bir tartışma biçimsellikten uzak ve anlamaya yöneliktir; meselenin özünü ortaya çıkarır, önem ve yeniliğinin nereden geldiğini gösterir; konuyu olabildiğince basitleştirerek, mantığın geçerliliğini koruduğu çözüm yönü ve çizgisini belirler. Benim için bu felsefi tartışma biçimi, bilimin temelidir ve bunu engelleyecek hiçbir şeye izin verilmemelidir” sözleriyle açıklıyor. 20. yüzyılın ikinci yarısından bu yana Bronowski’nin ifadesiyle “hayat bilimlerinde” gösterilen ilerleme bilimin doğasında da önemli değişikliklere neden olmuş. “Zenginlik, buluşların kendi aralarındaki etkileşimden geliyor; bir kültür fikirleri çoğaltır, her yeni araç ötekilerin gücünü, hızını artırır” diyen Bronowski, bir anlamda günümüzdeki disiplinlerarası araştırmalara işaret ediyor.

İNSAN YUVASINI BULAN DEĞİL YAPAN BİR CANLI

İnsanın merkeze alınarak değerlendirildiği bu kitapta insan, doğanın içinde bir canlı olmaktan çok doğayı kendi ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirmeyi bilen; yuvasını bulan değil yuvasını yapan bir canlı olarak değerlendiriliyor.

Bilginin ve bilimin gelişim sürecinin, başlangıcından günümüze kadar, soyut düşüncelerden değil insan yapımı düşüncelerden oluştuğu, keşiflerin sadece zihnin değil insanın ürünü olduğunu vurgulayan Bronowski, “insansız felsefe olmaz, hatta doğru dürüst bir bilim de olamaz. Benim için doğanın anlaşılması, hedef olarak insanın doğasının ve insanın doğadaki konumunun anlaşılmasını içerir” diyor.

Bilgi ve bilimin doğruluğunun tek gerçeklik olduğunun altını çizen ve doğanın nasıl işlediğini, insanın nasıl evrildiğini uzman olmayan insanların da bilmesi gerektiğini vurgulayan yazar, “uzman olmayan insanlara doğanın nasıl işlediği öğretilmezse halkla iktidar arasındaki uzaklık büyür ve Babil’i, Mısır’ı, Roma’yı yıkan da bu uzaklıktır” sözleriyle konunun önemine dikkat çekiyor.

Bilim ve uygarlık tarihi bağlamlarında ilk canlıdan günümüze kadar insanın evrimini ve buna bağlı olarak dünyanın nasıl şekillendiğinin hikayesidir ‘İnsanın Yükselişi’.

“Her hayvan, varlığına ilişkin izler bırakır; yalnızca insan, yarattıklarının izini bırakır”

Yazar Jacop Bronowski’nin, BBC’ye 13 ölümden oluşan bir televizyon dizisi olarak çektiği ve daha sonra ısrarlar üzerine kitap haline de getirilen ‘İnsanın Yükselişi’, insanı hem bir tür hem de doğanın şekillendiricisi olarak ele alıyor.

MATEMATİKÇİ,
ŞAİR, OYUN YAZARI
VE BİR HÜMANİST
OLAN JACOP
BRONOWSKI’NİN
‘İNSANIN YÜKSELİŞİ:
TÜRÜMÜZÜN BİYOLOJİK VE
KÜLTÜREL EVRİMİNE RENKLİ
BİR BAKIŞ’ ADLI KİTABININ İLK
BASKISI AYKUT GÖKER’İN
ÇEVİRİSİYLE 1987 YILINDA
VERSO YAYINLARI’NDAN, İKİNCİ
BASKISI İSE 2009’DA SAY
YAYINLARI TARAFINDAN
OKUYUCULARA SUNULMUŞTU.